

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 5 marca 2020 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Zabezpieczenie społeczne pracowników migrujących – Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuły 3 i 11 – Zagadnienia objęte rozporządzeniem – Świadczenia objęte zakresem stosowania tego rozporządzenia – Kwalifikacja – Świadczenie z tytułu choroby – Świadczenie z tytułu inwalidztwa – Świadczenie z tytułu bezrobocia – Osoba, która przestała być objęta systemem zabezpieczenia społecznego danego państwa członkowskiego po zaprzestaniu tam działalności zawodowej i po przeniesieniu miejsca zamieszkania do innego państwa członkowskiego – Wniosek o przyznanie świadczenia rehabilitacyjnego w byłym państwie członkowskim zamieszkania i zatrudnienia – Odmowa – Ustalenie ustawodawstwa mającego zastosowanie

W sprawie C-135/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) postanowieniem z dnia 19 grudnia 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lutego 2019 r., w postępowaniu:

Pensionsversicherungsanstalt

przeciwko

CW,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: L.S. Rossi, prezes izby, F. Biltgen (sprawozdawca) i N. Wahl, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Pensionsversicherungsanstalt – J. Milchram, A. Ehm i T. Mödtagl, Rechtsanwälte,
- w imieniu CW – A. Pfeiffer, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu austriackiego – J. Schmoll, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – M. Van Hoof i B.-R. Killmann, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2013, L 188, s. 10), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. 2012, L 149, s. 4) (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 883/2004”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Pensionsversicherungsanstalt (zakładem ubezpieczenia emerytalno-rentowego, Austria) a CW w przedmiocie przyznania zasiłku rehabilitacyjnego.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 3 rozporządzenia nr 883/2004, zatytułowany „Zagadnienia objęte rozporządzeniem”, przewiduje w ust. 1:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do całego ustawodawstwa odnoszącego się do następujących działów zabezpieczenia społecznego:

a) świadczeń z tytułu choroby;

[...]

c) świadczeń z tytułu inwalidztwa;

[...]

h) świadczeń dla bezrobotnych;

[...]”.

- 4 Artykuł 11 tego rozporządzenia, który ustanawia zasady ogólne dotyczące określania mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewiduje w ust. 1–3:

„1. Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu.

2. Do celów stosowania przepisów tego tytułu osoby otrzymujące świadczenia pieniężne z powodu lub w konsekwencji swej [pracy najemnej lub pracy] na własny rachunek uważane są za wykonujące wspomnianą pracę. Nie dotyczy to świadczeń z tytułu inwalidztwa, emerytur ani rent rodzinnych, ani też rent z tytułu wypadków przy pracy lub chorób zawodowych lub świadczeń pieniężnych z tytułu choroby obejmujących leczenie przez czas nieokreślony.

3. Zgodnie z przepisami [z zastrzeżeniem przepisów] art. 12–16:

- a) osoba wykonująca w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;
- b) urzędnik służby cywilnej podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, jakiemu podlega zatrudniająca go administracja;
- c) osoba otrzymująca zasiłek dla bezrobotnych zgodnie z przepisami art. 65 na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego zamieszkania podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;
- d) osoba powołana lub odwołana ze [lub ponownie powołana do] służby w siłach zbrojnych lub służby cywilnej w państwie członkowskim podlega ustawodawstwu tego państwa członkowskiego;
- e) każda inna osoba, do której nie mają zastosowania przepisy lit. a)–d), podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, bez uszczerbku dla innych przepisów niniejszego rozporządzenia, gwarantujących jej świadczenia na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku innych państw członkowskich”.

Prawo austriackie

- 5 Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (ogólna ustawa o zabezpieczeniu społecznym, BGBl. 189/1955), w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie w dniu 1 stycznia 2014 r. Sozialrechts-Änderungsgesetz 2012 (ustawy z 2012 r. o zmianie niektórych przepisów prawa socjalnego, BGBl. I, 3/2013), przewidywała, że rentę inwalidzką można również przyznać na czas określony ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1963 r., którzy są tymczasowo niezdolni do pracy.
- 6 Ogólna ustawa o zabezpieczeniu społecznym, w brzmieniu nadanym ustawą z 2012 r. o zmianie niektórych przepisów prawa socjalnego (zwana dalej „ASVG”), zastrzega odtąd prawo do renty inwalidzkiej wyłącznie na rzecz osób, których nie można już aktywizować zawodowo zasadniczo ze względu na to, że ich niezdolność do pracy ma charakter trwały, a w przypadku tymczasowej niezdolności do pracy przewiduje wypłatę zasiłku rehabilitacyjnego i zasiłku szkoleniowego.
- 7 Zasiłek rehabilitacyjny jest wypłacany przez właściwą instytucję ubezpieczenia zdrowotnego w trakcie rehabilitacji medycznej.
- 8 Zgodnie z § 8 ust. 1 pkt 1 lit. d) ASVG osoby korzystające z zasiłku rehabilitacyjnego są jedynie częściowo objęte ustawowym systemem ubezpieczeń społecznych, mianowicie tylko ubezpieczeniem zdrowotnym.
- 9 Paragraf 143a ASVG, dotyczący zasiłku rehabilitacyjnego, stanowi w ust. 1 i 2:

„1) Osobom, w odniesieniu do których decyzją wydaną na wniosek ustalono, że [są tymczasowo niezdolne do pracy przez przewidywany okres co najmniej sześciu miesięcy, i które nie mogą zostać objęte środkami rehabilitacji zawodowej ani pobierać emerytury] przysługuje roszczenie o zasiłek rehabilitacyjny od określonej daty przez okres trwania tymczasowego inwalidztwa (niezdolności do pracy). Dalsze istnienie tymczasowego inwalidztwa (niezdolności do pracy) instytucja ubezpieczenia zdrowotnego bada zawsze, jeżeli zachodzi taka potrzeba, jednak w każdym przypadku po upływie jednego roku od przyznania zasiłku rehabilitacyjnego lub od ostatniego badania w ramach zarządzania

sprawami, za pośrednictwem Kompetenzzentrum Begutachtung [ośrodka ds. opiniowania]. Ustalenie istnienia roszczenia o zasiłek rehabilitacyjny oraz jego wstrzymanie następuje w drodze decyzji wydanej przez instytucję ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

2) Zasiłek rehabilitacyjny przysługuje w wymiarze zasiłku chorobowego [...], a od 43. dnia w wymiarze podwyższonego zasiłku chorobowego [...], który przysługiwałby z tytułu ostatniej działalności zarobkowej uzasadniającej objęcie obowiązkiem ubezpieczeniowym w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego [...].”

- 10 Paragraf 143b ASVG, dotyczący zarządzania sprawami, przewiduje:

„Instytucje ubezpieczenia zdrowotnego powinny kompleksowo wspierać osoby objęte obowiązkowym ubezpieczeniem na podstawie § 8 ust. 1 pkt 1 lit. d), aby zapewnić proces leczenia odpowiadający stanowi wiedzy medycznej w ramach przejścia z leczenia do rehabilitacji w celu przywrócenia zdolności do pracy oraz aby umożliwić optymalny przebieg koniecznych etapów opieki. W tym kontekście w trakcie leczenia i rehabilitacji medycznej w celu przywrócenia zdolności do pracy należy wspierać osobę ubezpieczoną w ramach koordynacji dalej podejmowanych kroków i towarzyszyć jej w ten sposób, że po odpowiedniej identyfikacji potrzeb zostanie opracowany indywidualny plan opieki, który będą wdrażać poszczególni świadczeniodawcy. W ramach zarządzania sprawami należy zwrócić uwagę, aby ubezpieczeni regularnie poddawali się badaniu w ośrodku ds. opiniowania [...]. W tym celu instytucje ubezpieczenia zdrowotnego będą musiały w odpowiednim czasie porozumieć się ze służbą ds. zatrudnienia i właściwym zakładem ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Zakład ubezpieczenia emerytalno-rentowego może zwrócić się o sporządzenie opinii przez ośrodek ds. opiniowania w ramach systemu zarządzania sprawami”.

- 11 Zgodnie z § 255b ASVG uprawnienie ubezpieczonego do pobierania zasiłku rehabilitacyjnego jest uzależnione w szczególności od tego, czy ubezpieczony jest tymczasowo niezdolny do pracy przez przewidywany okres co najmniej sześciu miesięcy.

Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 12 Druga strona postępowania głównego, urodzona w 1965 r., ma obywatelstwo austriackie.
- 13 Zainteresowana mieszkała i pracowała w Austrii, a w 1990 r. przenieśli się do Niemiec, gdzie od tamtej pory mieszka i gdzie prowadziła działalność zawodową do 2013 r. W Austrii i Niemczech uzyskała staż ubezpieczeniowy, odpowiednio, w wymiarze 59 miesięcy i 235 miesięcy.
- 14 W dniu 18 czerwca 2015 r., gdy od chwili przeprowadzki do Niemiec nie była już objęta austriackim ustawowym systemem zabezpieczenia społecznego, druga strona postępowania głównego złożyła w zakładzie ubezpieczenia emerytalno-rentowego wnioski o przyznanie renty inwalidzkiej lub ewentualnie o objęcie środkami rehabilitacji medycznej i przyznanie zasiłku rehabilitacyjnego, lub ewentualnie o objęcie środkami rehabilitacji zawodowej.
- 15 Zakład ubezpieczenia emerytalno-rentowego oddalił wnioski na tej podstawie, że druga strona postępowania głównego nie była niezdolna do pracy, a w każdym razie nie była objęta austriackim ustawowym systemem zabezpieczenia społecznego i nie wykazała wystarczająco bliskiego związku ze wspomnianym systemem.
- 16 Druga strona postępowania głównego wniosła powództwo do Landesgericht Salzburg als Arbeits- und Sozialgericht (sądu okręgowego w Salzburgu, orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy i prawa socjalnego, Austria).

- 17 Wyrokiem z dnia 29 września 2017 r. sąd ten uznał tymczasową niezdolność do pracy drugiej strony postępowania głównego przez szacowany okres co najmniej sześciu miesięcy od dnia 18 czerwca 2015 r. i orzekł, że przysługują jej z austriackiego systemu zabezpieczenia społecznego środki rehabilitacji medycznej i zasiłek rehabilitacyjny przez okres trwania tymczasowej niezdolności do pracy. Sąd ten oddalił natomiast wspomniane powództwo w odniesieniu do żądania przyznania renty inwalidzkiej i objęcia środkami rehabilitacji zawodowej.
- 18 Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2018 r. Oberlandesgericht Linz als Berufungsgericht in Arbeits- und Sozialrechtssachen (wyższy sąd krajowy w Linzu, orzekający w charakterze sądu odwoławczego w sprawach z zakresu prawa pracy i prawa socjalnego, Austria) oddalił apelację od tego wyroku wniesioną przez zakład ubezpieczenia emerytalno-rentowego.
- 19 Zakład ubezpieczenia emerytalno-rentowego wniósł do Oberster Gerichtshof (sądu najwyższego, Austria) skargę rewizyjną, żądając oddalenia roszczenia drugiej strony postępowania głównego w całości.
- 20 Sąd odsyłający podkreśla, że druga strona postępowania głównego podtrzymuje, iż jest niezdolna do pracy i pozostaje w bliskim związku z Austrią, ponieważ jest obywatelką tego państwa członkowskiego, uzyskała tam okresy ubezpieczenia, mieszka w pobliżu Austrii i utrzymuje stałe kontakty z mieszkającymi tam członkami rodziny.
- 21 Sąd odsyłający uważa, że zgodnie z kryteriami wypracowanymi w orzecznictwie Trybunału dla celów rozróżnienia różnych rodzajów świadczeń przewidzianych w rozporządzeniu nr 883/2004 zasiłek rehabilitacyjny stanowi raczej świadczenie z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) wspomnianego rozporządzenia.
- 22 Poza tym, że obejmuje ono ryzyko tymczasowej niezdolności, a nie stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy, świadczenie to ma bowiem ścisły związek ze środkami rehabilitacji medycznej służącymi odzyskaniu zdolności do pracy i ma na celu wyrównanie utraty dochodów w okresie, w którym dana osoba musi poddać się środkom rehabilitacji medycznej. Wreszcie, sposób wyliczania tego zasiłku rehabilitacyjnego jest według sądu odsyłającego wzorowany na sposobie wyliczania zasiłku chorobowego.
- 23 Zatem zdaniem sądu odsyłającego, gdyby Trybunał uznał, że zasiłek rehabilitacyjny rzeczywiście stanowi świadczenie z tytułu choroby, wówczas druga strona postępowania głównego, zamieszkała w Niemczech, podlegałaby nie ustawodawstwu austriackiemu, lecz ustawodawstwu niemieckiemu. Zgodnie bowiem z art. 11 ust. 3 lit. e) rozporządzenia nr 883/2004 to państwo członkowskie miejsca zamieszkania jest właściwe w odniesieniu do świadczeń z tytułu choroby.
- 24 Sąd odsyłający zauważa jednak, że zasiłek rehabilitacyjny wykazuje pewne cechy potencjalnie upodabniające go do świadczenia z tytułu inwalidztwa. I tak, przyznanie tego zasiłku jest uwarunkowane opłacaniem składek na ubezpieczenie obowiązkowe (zdrowotne i emerytalno-rentowe) i zakłada upływ pewnego czasu oczekiwania. Ponadto o jego przyznanie można zwrócić się wyłącznie za pomocą wniosku o rentę inwalidzką złożonego do instytucji ubezpieczenia emerytalno-rentowego.
- 25 Sąd odsyłający dodaje jednak, że zasiłek rehabilitacyjny różni się od renty lub zasiłku pielęgnacyjnego celem oraz sposobem skonstruowania. Trybunał orzekł bowiem, że w odróżnieniu od świadczeń z tytułu choroby świadczenia dotyczące ryzyka niesamodzielności nie mogą zasadniczo być wypłacane w trakcie krótkiego okresu (zob. podobnie wyrok z dnia 30 czerwca 2011 r., da Silva Martins, C-388/09, EU:C:2011:439, pkt 48, 77–79). Zasiłek rehabilitacyjny nie ma zaś być przyznawany na trwałe, a środki rehabilitacji medycznej mają na celu umożliwienie zainteresowanemu w przewidywalnej przyszłości reintegracji na krajowym rynku pracy i uniknięcie ten sposób trwałej niezdolności do pracy.

- 26 Sąd odsyłający uważa ponadto, że o ile biorąc pod uwagę jego cel, zasiłek rehabilitacyjny można by *prima facie* przyrównać do świadczenia dla bezrobotnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. h) rozporządzenia nr 883/2004 (wyrok z dnia 4 czerwca 1987 r., *Campana*, 375/85, EU:C:1987:253), o tyle taką kwalifikację należy w rzeczywistości wykluczyć, ponieważ nie istnieje związek między uprawnieniem do zasiłku rehabilitacyjnego a bezrobociem lub ryzykiem bezrobocia.
- 27 Sąd odsyłający dodaje, że chociaż *a priori* nie istnieje w Niemczech świadczenie porównywalne z austriackim zasiłkiem rehabilitacyjnym, okoliczność ta nie może ograniczać swobody przepływu w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym.
- 28 W tych okolicznościach Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy na podstawie przepisów rozporządzenia [883/2004] austriacki zasiłek rehabilitacyjny należy kwalifikować:
- jako świadczenie z tytułu choroby zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia, czy
 - jako świadczenie z tytułu inwalidztwa zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. c) rozporządzenia, czy
 - jako świadczenie dla bezrobotnych zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. h) rozporządzenia?
- 2) Czy rozporządzenie [883/2004] należy w świetle prawa pierwotnego interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie jako dawne państwo miejsca zamieszkania i zatrudnienia jest zobowiązane do wypłaty świadczeń takich jak austriacki zasiłek rehabilitacyjny na rzecz osoby mającej miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, jeżeli osoba ta większość okresów ubezpieczenia z działoł choroba oraz emerytury i renty ukończyła jako pracownik najemny w tym innym państwie członkowskim (co nastąpiło po przeniesieniu tam przed laty miejsca zamieszkania) i od tej pory nie pobierała żadnych świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego i emerytalno-rentowego w byłym państwie miejsca zamieszkania i zatrudnienia?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 29 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy świadczenie takie jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym stanowi świadczenie z tytułu choroby, świadczenie z tytułu inwalidztwa czy świadczenie dla bezrobotnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a), c) i h) rozporządzenia nr 883/2004.
- 30 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem świadczenia z zabezpieczenia społecznego uznaje się za posiadające taki sam charakter, niezależnie od cech właściwych różnym ustawodawstwom krajowym, gdy ich cel, podstawa wyliczenia i warunki przyznania są identyczne. Natomiast cechy wyłącznie formalne nie mogą być uznawane za elementy konstytutywne przy kwalifikacji świadczeń (wyrok z dnia 30 maja 2018 r., *Czerwiński*, C-517/16, EU:C:2018:350, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 W sytuacji gdy trzeba dokonać rozróżnienia pomiędzy różnymi kategoriami świadczeń z zabezpieczenia społecznego, należy uwzględnić ryzyko objęte każdym ze świadczeń (wyrok z dnia 30 maja 2018 r., *Czerwiński*, C-517/16, EU:C:2018:350, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 32 Świadczenie z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 obejmuje ryzyko dotyczące stanu niepełnosprawności powodującego tymczasowe zaprzestanie działalności danej osoby (zob. analogicznie wyrok z dnia 21 lipca 2011 r., Stewart, C-503/09, EU:C:2011:500, pkt 37).
- 33 Tymczasem świadczenie z tytułu inwalidztwa w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. c) wspomnianego rozporządzenia ma co do zasady obejmować ryzyko niezdolności w określonym stopniu, gdy jest prawdopodobne, iż ta niezdolność będzie miała charakter stały lub długoterminowy (zob. analogicznie wyrok z dnia 21 lipca 2011 r., Stewart, C-503/09, EU:C:2011:500, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 Świadczenie z tytułu bezrobocia obejmuje natomiast ryzyko związane z utratą przez pracownika dochodu wskutek utraty przez niego zatrudnienia, mimo że wciąż jest on zdolny do pracy. Świadczenie przyznane w następstwie ziszczenia się tego ryzyka, tj. utraty zatrudnienia, które przestaje być należne z powodu zakończenia tej sytuacji z racji podjęcia przez zainteresowanego działalności zarobkowej, winno być uznane za świadczenie z tytułu bezrobocia (zob. wyrok z dnia 19 września 2013 r., Hliddal i Bornand, C-216/12 i C-217/12, EU:C:2013:568, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 To w świetle tych uwag należy zbadać, czy świadczenie takie jak będące przedmiotem postępowania głównego powinno zostać uznane za świadczenie z tytułu choroby, świadczenie z tytułu inwalidztwa czy świadczenie dla bezrobotnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a), c) i h) rozporządzenia nr 883/2004.
- 36 Od razu trzeba wskazać, że z postanowienia odsyłającego wynika, iż zasiłek rehabilitacyjny jest należny niezależnie od tego, czy zainteresowany wykonuje działalność zawodową, czy też nie, wobec czego nie można zakwalifikować tego świadczenia jako zasiłku dla bezrobotnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. h) tego rozporządzenia.
- 37 Co się tyczy zakwalifikowania zasiłku rehabilitacyjnego jako świadczenia z tytułu inwalidztwa lub świadczenia z tytułu choroby, należy zauważyć, że zgodnie z § 255b ASVG zasiłek rehabilitacyjny jest wypłacany w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez przewidywany okres co najmniej sześciu miesięcy, gdy zainteresowany nie spełnia przesłanek uzyskania emerytury.
- 38 Ponadto zgodnie z § 143a ust. 1 ASVG dalsze trwanie tymczasowej niezdolności do pracy podlega regularnej kontroli, a w razie ustalenia, że niezdolność przeminęła, prawo do zasiłku rehabilitacyjnego zostaje zawieszone lub ustaje.
- 39 Wynika stąd, że świadczenie takie jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym ma na celu objęcie swoim zakresem ryzyka tymczasowej niezdolności do pracy i w związku z tym należy je uznać za świadczenie z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) wspomnianego rozporządzenia.
- 40 Wniosek ten znajduje potwierdzenie w okoliczności, że na mocy § 143a ust. 1 i 2 oraz § 143b ASVG zasiłek rehabilitacyjny wypłaca instytucja ubezpieczenia zdrowotnego, a jego wysokość odpowiada wysokości zasiłku chorobowego.
- 41 Na pytanie pierwsze należy zatem odpowiedzieć, że świadczenie takie jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym stanowi świadczenie z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004.

W przedmiocie pytania drugiego

- 42 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy rozporządzenie nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której osobie, która przestała być objęta systemem zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego pochodzenia po zaprzestaniu tam działalności zawodowej i przeniesieniu miejsca zamieszkania do innego państwa członkowskiego, gdzie pracowała i uzyskała większą część swoich okresów ubezpieczenia, właściwa instytucja państwa członkowskiego pochodzenia odmawia przyznania świadczenia takiego jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym.
- 43 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, że o ile ustanowienie warunków, na podstawie których powstaje prawo przystąpienia do systemu zabezpieczenia społecznego, należy do ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego, o tyle przy określaniu tych warunków państwa członkowskie powinny przestrzegać obowiązujących przepisów prawa Unii. W szczególności normy kolizyjne przewidziane w rozporządzeniu nr 883/2004 mają wobec państw członkowskich charakter bezwzględnie wiążący i państwa te nie mają zatem uprawnień pozwalających im określić, w jakim zakresie zastosowanie ma ich własne ustawodawstwo lub ustawodawstwo innego państwa członkowskiego (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., *Inspecteur van de Belastingdienst*, C-631/17, EU:C:2019:381, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 W konsekwencji warunki istnienia prawa do przystąpienia do systemu zabezpieczenia społecznego nie mogą skutkować wyłączeniem z zakresu stosowania danego ustawodawstwa osób, do których na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 ustawodawstwo to ma zastosowanie (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., *Inspecteur van de Belastingdienst*, C-631/17, EU:C:2019:381, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 45 Ponadto należy przypomnieć, że zgodnie z art. 11 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 osoby, do których stosuje się to rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, przy czym ustawodawstwo to określa się zgodnie z tytułem II wspomnianego rozporządzenia.
- 46 Przepisy tytułu II rozporządzenia nr 883/2004, do których zaliczają się jego art. 11–16, stanowią kompletny i jednolity system norm kolizyjnych, które mają na celu nie tylko uniknięcie jednoczesnego stosowania kilku ustawodawstw krajowych i mogących z tego wynikać komplikacji, lecz także zapewnienie, by osoby objęte zakresem zastosowania rozporządzenia nr 883/2004 nie były pozbawione ochrony w dziedzinie zabezpieczenia społecznego z uwagi na brak ustawodawstwa, jakie miałyby zastosowanie w ich przypadku (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., *Inspecteur van de Belastingdienst*, C-631/17, EU:C:2019:381, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 Co się tyczy dokładniej art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, Trybunał orzekł, że przepis ten ma na celu określenie, z zastrzeżeniem art. 12–16 tego rozporządzenia, ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie do osób znajdujących się w jednej z sytuacji wskazanych w art. 11 ust. 3 lit. a)–e) (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., *Inspecteur van de Belastingdienst*, C-631/17, EU:C:2019:381, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 W odniesieniu do sytuacji rozpatrywanej w postępowaniu głównym z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że druga strona postępowania głównego, mająca obywatelstwo austriackie, mieszka w Niemczech, gdzie od 2013 r. nie prowadzi już działalności zawodowej.
- 49 Osoba taka jak druga strona postępowania głównego nie jest zaś objęta a priori ani szczególnymi zasadami przewidzianymi w art. 12–16 rozporządzenia nr 883/2004, dotyczącymi osób delegowanych, osób wykonujących działalność w dwóch lub więcej państwach członkowskich, osób, które wybrały ubezpieczenie dobrowolne lub fakultatywne kontynuowane, lub osób wchodzących w skład personelu kontraktowego instytucji europejskich, ani żadną z sytuacji przewidzianych w art. 11 ust. 3 lit. a)–d)

tego rozporządzenia, które dotyczą osób wykonujących w państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek, urzędników służby cywilnej, osób otrzymujących zasiłek dla bezrobotnych oraz osób powołanych lub ponownie powołanych do służby w siłach zbrojnych lub do służby cywilnej w państwie członkowskim, czego sprawdzenie należy jednak do sądu odsyłającego.

- 50 Z tego względu druga strona postępowania głównego jest objęta zakresem stosowania art. 11 ust. 3 lit. e) rozporządzenia nr 883/2004, stosującego się wszystkich osób innych niż wymienione w art. 11 ust. 3 lit. a)–d) tego rozporządzenia, do których zaliczają się w szczególności osoby nieaktywne zawodowo (zob. podobnie wyrok z dnia 8 maja 2019 r., *Inspecteur van de Belastingdienst*, C-631/17, EU:C:2019:381, pkt 35, 40).
- 51 Zgodnie zaś z art. 11 ust. 3 lit. e) rozporządzenia nr 883/2004 ustawodawstwem krajowym mającym zastosowanie do sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym jest ustawodawstwo państwa członkowskiego miejsca zamieszkania zainteresowanej osoby, czyli w niniejszym przypadku ustawodawstwo niemieckie.
- 52 Z uwagi zaś na zasadę objęcia ustawodawstwem socjalnym jednego tylko państwa członkowskiego, ustanowioną w art. 11 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 i przypomnianą w pkt 45 niniejszego wyroku, oraz zasadę zawartą w art. 11 ust. 3 lit. e) tego rozporządzenia, zgodnie z którą osoba niewykonująca pracy najemnej lub pracy na własny rachunek podlega jedynie ustawodawstwu socjalnemu państwa członkowskiego miejsca zamieszkania (wyrok z dnia 23 stycznia 2019 r., *Zyla*, C-272/17, EU:C:2019:49, pkt 41), osoba znajdująca się w sytuacji, w której – jak w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym – przestała być objęta systemem zabezpieczenia społecznego danego państwa członkowskiego pochodzenia po zaprzestaniu tam działalności zawodowej i przeniesieniu miejsca zamieszkania do innego państwa członkowskiego, nie podlega już systemowi zabezpieczenia społecznego państwa pochodzenia.
- 53 Zatem w niniejszym przypadku w świetle przypomnianego w pkt 43, 44 i 46 niniejszego wyroku orzecznictwa Trybunału nie można zarzucać właściwej instytucji państwa członkowskiego pochodzenia drugiej strony postępowania głównego, czyli Republiki Austriackiej, że odmówiła tej drugiej stronie przyznania zasiłku rehabilitacyjnego. Odmowa ta nie skutkowała bowiem wyłączeniem z zakresu stosowania rozpatrywanego ustawodawstwa osoby, do której ustawodawstwo to miałoby zastosowanie na podstawie rozporządzenia nr 883/2004, a tym samym pozbawieniem jej ochrony w dziedzinie zabezpieczenia społecznego w braku ustawodawstwa, które miałoby do niej zastosowanie.
- 54 Z powyższego wynika, że rozporządzenie nr 883/2004 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi ono na przeszkodzie sytuacji, w której osobie, która przestała być objęta systemem zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego pochodzenia po zaprzestaniu tam działalności zawodowej i przeniesieniu miejsca zamieszkania do innego państwa członkowskiego, gdzie pracowała i uzyskała większą część swoich okresów ubezpieczenia, właściwa instytucja państwa członkowskiego pochodzenia odmawia świadczenia takiego jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym, jeśli osoba ta podlega nie ustawodawstwu wspomnianego państwa pochodzenia, lecz ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się jej miejsce zamieszkania.

W przedmiocie kosztów

- 55 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

- 1) Świadczenie takie jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym stanowi świadczenie z tytułu choroby w rozumieniu art. 3 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r.
- 2) Rozporządzenie nr 883/2004, zmienione rozporządzeniem nr 465/2012, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi ono na przeszkodzie sytuacji, w której osobie, która przestała być objęta systemem zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego pochodzenia po zaprzestaniu tam działalności zawodowej i przeniesieniu miejsca zamieszkania do innego państwa członkowskiego, gdzie pracowała i uzyskała większą część swoich okresów ubezpieczenia, właściwa instytucja państwa członkowskiego pochodzenia odmawia świadczenia takiego jak zasiłek rehabilitacyjny rozpatrywany w postępowaniu głównym, jeśli osoba ta podlega nie ustawodawstwu wspomnianego państwa pochodzenia, lecz ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się jej miejsce zamieszkania.

Podpisy